

УДК 332.143+005:303.642.022

Гречана С.І.*кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Інституту економіко-правових досліджень
Національної академії наук України***ОЦІНКА ПЕРЕДУМОВ РОЗВИТКУ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

Досліджено стан міжрегіонального співробітництва в Україні в розрізі регіонів. Запропоновано порядок проведення аналізу основних показників соціально-економічного розвитку. За його результатом побудовано рейтинг регіонів. Визначено області зі сприятливими та несприятливими передумовами розвитку міжрегіонального співробітництва.

Ключові слова: міжрегіональне співробітництво, регіон, зростання, аналіз, показник, розвиток.

Гречаная С.И. ОЦЕНКА ПРЕДПОСЫЛОК РАЗВИТИЯ МЕЖРЕГИОНАЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Исследовано состояние межрегионального сотрудничества в Украине в разрезе регионов. Предложен порядок проведения анализа основных показателей социально-экономического развития. По его результатам построен рейтинг регионов. Определены области с благоприятными и неблагоприятными предпосылками развития межрегионального сотрудничества.

Ключевые слова: межрегиональное сотрудничество, регион, рост, анализ, показатель, развитие.

Hrechana S.I. EVALUATION BACKGROUND OF INTERREGIONAL COOPERATION

Were investigated the state of regional cooperation in the regions in Ukraine. Were proposed a procedure for the analysis of the main indicators of socio-economic development. According to its result was built regions rating. Were defined areas of the favorable and unfavorable preconditions for the development of interregional cooperation.

Keywords: interregional cooperation, region, increase, analysis, indicator, development.

Постановка проблеми. Характер рушійних процесів у сучасному суспільному житті переносить центр ваги ринкових перетворень на регіональний рівень. Це актуалізує створення відповідного інструментарію впливу не стільки на характер міжрегіонального співробітництва та пов'язаних з ним соціально-економічних процесів, скільки на створення умов для усунення перепон їх вдалого перебігу.

Для виконання цього завдання необхідно проведення дослідження практики міжрегіонального співробітництва в аспекті визначення основних параметрів впливу на його розвиток. Застосування потрійної методики аналізу та відповідної системи показників дозволяє отримати точну інформацію про стан соціально-економічних процесів, які відбуваються в регіонах. Зроблені на основі такої оцінки висновки дозволяють визначити саме ті території, в яких склалися оптимальні умови для активізації міжрегіонального співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Завдяки змінам в економіці, що стосуються децентралізації, трансформації власності та розширення економічних зв'язків суб'єктів господарювання науковці зосереджують свою увагу на все нових аспектах досягнення стабільного збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів. Дослідженню питань прискорення міжрегіонального співробітництва присвячено праці О. Бабінової, С. Білої, Я. Жовнірчика, І. Заблудської, В. Монастирного, Л. Прокопенко, І. Сторолянської та ін. Розробкам проблем аналізу і прогнозування соціально-економічного стану регіонів, оцінки ефективності їхнього розвитку присвячено роботи Є. Ахромкіна, І. Вахович, В. Гейця, З. Герасимчук, М. Кизима, О. Чмир та ін. Висвітленню різних аспектів діяльності регіональних виробничих систем та визначенню чинників, які на них впливають, присвячено дослідження Є. Бойка, В. Василенка, М. Долішнього, В. Захарченка, О. Мартякової, В. Пономаренка, Г. Савіної та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ставлячись із повагою до безперечних досягнень сучасної наукової думки, необхідно заува-

жити, що уваги визначенню ефективності міжрегіонального співробітництва чи умов її досягнення майже не приділяється. За наявності значної кількості методів аналізу, які можуть бути використані в процесі оцінювання міжрегіонального співробітництва, існують поодинокі дослідження методики виміру можливого синергетичного ефекту співпраці та елементи оцінки результатів у комплексних дослідженнях соціально-економічного стану.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення регіонів, в яких склалися позитивні передумови для активного розвитку міжрегіонального співробітництва та які не є привабливими для здійснення такої співпраці.

Виклад основного матеріалу. Міжрегіональне співробітництво є сучасним та дієвим інструментом економічного зростання і прогресивною складовою регіональних стратегій розвитку. За наявності такого зв'язку логічно передбачити застосування затвердженого порядку проведення моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку [1] для характеристики стану міжрегіонального співробітництва. Однак це є недоцільним через громіздкість та інші цілі. Більше відповідає поставленому завданню використання комплексного аналізу системи показників, які характеризують стан міжрегіональних зв'язків або є віддзеркаленням їхніх результатів.

Його проведення має дозволяти отримувати результати реалізації програм та проектів регіонального розвитку, включаючи відповідні напрями щодо співпраці між суб'єктами різних територій, що є інформаційною базою для прийняття рішень органами влади, підприємствами та фізичними особами чи їх об'єднаннями. Однак важливим моментом є формування такої системи показників, яка б забезпечувала повну інформативність та системність проведення аналізу з одного боку, а з іншого не була б занадто об'ємною, ускладнюючи роботу аналітиків. Для виконання поставленого завдання пропонується методика аналізу, яка схематично представлена на рисунку 1.

Система показників міжрегіонального співробітництва була побудована за результатами системати-

зації найпоширеніших індикаторів оцінки соціально-економічного розвитку регіонів [2-7] за секторами. На основі присвоєної ознаки впливу (основний індикатор, стимулятор міжрегіонального співробітництва чи його де стимулятор) були визначені оптимальні тенденції їх змін, за якими були виставлені рейтингові оцінки.

Сприятливі передумови (C_{MPC}) – до групи належать ті регіони, за якими спостерігається стабільне зростання показників-стимуляторів та індикаторів міжрегіонального співробітництва чи падіння його показників-дестимуляторів; *умовно-сприятливі передумови* ($УС_{MPC}$) – включаються ті області України, в яких на фоні зростання (падіння) показників-стимуляторів (-дестимуляторів) та індикаторів спостерігаються виключення, що незначно погіршують ситуацію; *умовно-несприятливі передумови* ($УН_{MPC}$) – всі інші; *несприятливі передумови* (H_{MPC}) – відносять такі регіони, в яких спостерігаються систематичні зниження значень індикаторів міжрегіонального співробітництва у бік погіршення рівня соціально-економічного розвитку.

Основні соціально-економічні показники розвитку регіону комплексно характеризують досягнення цілей за державними пріоритетами рівня розвитку та життя населення. Тому у пропонуваній системі показників міжрегіонального співробітництва це перший досліджуваний сектор. Усі вони, окрім рівня безробіття, визначені як індикатори чи

стимулятори міжрегіонального співробітництва та в нормі мають показувати позитивний тренд (безробіття – від’ємний). У таблиці 1 наведено результати їх аналізу за статистичними даними 2010–2014 рр. [8; 9], інтерпретовані у рейтингову оцінку сприятливості передумов розвитку міжрегіонального співробітництва.

Інтерпретація результатів аналізу динаміки показників відбувалася у такому порядку. Якщо темпи змін аналізованих показників для окремого регіону мали зростаючий тренд (не менше трьох періодів), тобто переважало стабільне зростання, ця область отримувала в рейтингу значення сприятливих передумов розвитку міжрегіонального співробітництва, а за їх відсутності – несприятливих. Переважання

Рис. 1. Схема проведення аналізу передумов розвитку міжрегіонального співробітництва

Таблиця 1
Рейтинг регіонів за основними соціально-економічними показниками у 2010–2014 рр.

Регіони	ВРП	ВРП на одну особу	Доходи населення	Названий дохід на одну особу	Заробітна плата	Чисельність населення	Міграційний приріст	Рівень безробіття	Прибуток підприємств	Загальний рейтинг
АРК	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}
Вінницька	C_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$
Волинська	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	C_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$
Дніпропетровська	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$
Донецька	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}
Житомирська	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}
Закарпатська	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	C_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$
Запорізька	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	C_{MPC}	$УС_{MPC}$
Івано-Франківська	C_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	C_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	C_{MPC}
Київська	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	C_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	C_{MPC}	$УС_{MPC}$
Кіровоградська	C_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УС_{MPC}$
Луганська	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}
Львівська	C_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	C_{MPC}	$УС_{MPC}$
Миколаївська	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	H_{MPC}
Одеська	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}
Полтавська	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	C_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УС_{MPC}$
Рівненська	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	C_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$
Сумська	C_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	C_{MPC}	C_{MPC}
Тернопільська	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	H_{MPC}
Харківська	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$
Херсонська	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}
Хмельницька	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	$УС_{MPC}$
Черкаська	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	H_{MPC}
Чернівецька	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	C_{MPC}	$УС_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$
Чернігівська	$УН_{MPC}$	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	H_{MPC}	$УН_{MPC}$	H_{MPC}	$УС_{MPC}$	$УН_{MPC}$	$УС_{MPC}$	H_{MPC}

Таблиця 2

Рейтинг регіонів за виробничими показниками у 2010–2014 рр.

Регіони	Індекси продукції		Рентабельність	Інвестиції		Чистий експорт	Частка регіону в реалізації	Чисельність		Загальний рейтинг
	промисловості	сільського господарства		капітальні	іноземні			працівників	прибуткових підприємств	
АРК	УН _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}
Вінницька	С _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}
Волинська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}
Дніпропетровська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}
Донецька	Н _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Житомирська	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Закарпатська	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Запорізька	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	Н _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Івано-Франківська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Київська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Кіровоградська	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}
Луганська	Н _{МРС}	Н _{МРС}	Н _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}
Львівська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Миколаївська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}
Одеська	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}
Полтавська	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}
Рівненська	Н _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}
Сумська	УС _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}
Тернопільська	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}
Харківська	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	Н _{МРС}	СМРС	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Херсонська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}
Хмельницька	УН _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Черкаська	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}
Чернівецька	УН _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Чернігівська	УН _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}

Таблиця 3

Рейтинг регіонів за показниками сфери споживання та інфраструктури у 2010–2014 рр.

Регіони	Роздрібний товарообіг на душу населення	Реалізація послуг на душу населення	Індекс споживчих цін	Перевезення		Загальний рейтинг
				вантажні	пасажирські	
АРК	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Вінницька	УН _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Волинська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}
Дніпропетровська	С _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}
Донецька	Н _{МРС}	Н _{МРС}	Н _{МРС}	Н _{МРС}	Н _{МРС}	Н _{МРС}
Житомирська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}
Закарпатська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Запорізька	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Івано-Франківська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}
Київська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Кіровоградська	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	Н _{МРС}	С _{МРС}
Луганська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Львівська	С _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}
Миколаївська	С _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}
Одеська	С _{МРС}	С _{МРС}	Н _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}
Полтавська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}
Рівненська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Сумська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Тернопільська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}
Харківська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Херсонська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Хмельницька	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Черкаська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Чернівецька	УН _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Чернігівська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}

позитивних трендів з наявністю періодів знижень характеризувалося як умовно-сприятливі передумови розвитку міжрегіонального співробітництва, за протилежної ситуації – умовно-несприятливі. За показниками, які мали протилежну оптимуму направленість тренду (за загальноукраїнським значенням) чи за явних відхилень від нього, додатково проводилося коригування результату. Наприклад, за показником «заробітна плата» було підвищено рейтинг Волинської, Закарпатської, Одеської, Полтавської, Хмельницької, Черкаської та Чернівецької областей, бо темпи росту заробітної плати в них були значно вищими ніж загальноукраїнські. Аналогічно було покращено висновки за показником «прибуток підприємств» (переважна прибутковість на тлі суцільної збитковості) для Кіровоградської, Миколаївської, Полтавської, Тернопільської та Черкаської областей.

Для визначення рейтингу у виробничій сфері були використані не всі відібрані для аналізу показники, що обумовлювалось відсутністю даних. Підсумкова таблиця визначення секторального рейтингу (табл. 2) будувалася за такою ж методикою, що й за основними соціально-економічними показниками. Виключення склали відносні показники (індекси продукції та рентабельність), за якими результати інтерпретувалися за рівняннями тренду.

Групи показників сфери споживання та інфраструктури доповнюють попередню, характеризуючи стан і тенденції на споживчому ринку, в т.ч. продукції виробництва. Визначення рейтингу відбувалося за загальною методикою, у т.ч. використання рівнянь трендів, та подальшим корегуванням (табл. 3).

Враховуючи незначну кількість показників підприємницької та соціальної сфер, а також для зруч-

ності сприйняття рейтинг за ними зведений в одну таблицю. Для отримання результату за підприємницькою сферою використовувалася стандартна методика, а для соціальної – методика визначення за превалюванням темпів росту з подальшим корегуванням. По заборгованості з заробітної плати – за збільшення п'ятирічного сальдо рейтинг понижувався до несприятливого, а для Закарпатської, Тернопільської та Чернівецької областей підвищувався через найменші значення боргу. За індексом людського розвитку – не враховані дані за 2014 рік через їх відсутність; через найвищі показники підвищені рейтинги Львівській, Харківській та Чернівецькій областям. Виведення загального рейтингу за протилежних значень показників проводилося за припущенням, що значення інтегрального індексу більш точно виявляє сутність оцінюваної сфери (табл. 4).

Визначення остаточного рейтингу сприятливості умов для інтенсивного розвитку міжрегіонального співробітництва дозволило розділити регіони на чотири групи: *сприятливі передумови* мають Дніпропетровська, Івано-Франківська, Київська, Сумська та Тернопільська області; *умовно-сприятливий* клімат визначений у: Вінницькій, Волинській, Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Львівській, Полтавській, Рівненській а Харківській областях; *умовно-несприятливі передумови* створено у: Закарпатській, Миколаївській, Одеській, Хмельницькій, Чернівецькій та Чернігівській областях; *несприятливі* – в Автономній Республіці Крим, Донецькій, Луганській, Херсонській та Черкаській областях.

Висновки. Активізація міжрегіонального співробітництва у довгостроковому періоді передбачає формування та реалізацію стратегій і програм між-

Таблиця 4

Рейтинг регіонів за показниками підприємницької та соціальної сфер у 2010–2014 рр.

Регіони	Підприємницька сфера			Соціальна сфера		
	Кількість суб'єктів ЄДРПОУ	Кількість фізичних осіб-підприємців	Загальний рейтинг	Рівень заборгованості з виплати заробітної плати	Інтегральний індекс людського розвитку	Загальний рейтинг
АРК	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Вінницька	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Волинська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Дніпропетровська	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Донецька	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Житомирська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Закарпатська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}
Запорізька	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Івано-Франківська	УС _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Київська	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Кіровоградська	УН _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Луганська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Львівська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}
Миколаївська	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Одеська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Полтавська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Рівненська	С _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Сумська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}
Тернопільська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}
Харківська	С _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}	УН _{МРС}	С _{МРС}	УС _{МРС}
Херсонська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}
Хмельницька	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Черкаська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	Н _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}
Чернівецька	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	С _{МРС}	С _{МРС}
Чернігівська	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}	УН _{МРС}	УС _{МРС}	УС _{МРС}

регіонального співробітництва. Для визначення перспективних напрямів та найефективніших його форм нагальною необхідністю є використання інформації щодо результатів розвитку такого співробітництва на території країни та її відповідні обробка й оцінка. Застосування з цією метою методів та прийомів аналізу спеціалізованої системи показників міжрегіонального співробітництва має спрощувати формалізацію його результатів та їх інтерпретацію у перспективне планування.

Запропонований у цій статті порядок визначення рейтингу регіонів визначає перспективні напрями (території) при плануванні подальшого розвитку регіонів, заходів системного просування місцевих виробників на регіональних споживчих ринках, географічні орієнтири міжрегіональної інвестиційно-виробничої співпраці, локалізацію центрів економічного зростання в межах країни. Отримані оцінки дозволяють окреслити орієнтири внесення коректив у регіональні Стратегії чи плани дій місцевої влади сумісно із зацікавленими суб'єктами господарювання та громадськістю.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про порядок розроблення, проведення моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку: Постанова Кабінету міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1186-2011-%D0%BF>.
2. Моделирование устойчивого развития регионов: монография / Под общей ред. Кизима Н.А. – Х.: «ИНЖЭК», 2010. – 180 с.
3. Бевз І.А. Оцінка соціально-економічного розвитку регіонів України у докризовий та посткризовий періоди [Електронний ресурс] / І.А. Бевз, Н.О. Федяй // Ефективна економіка. – 2013. – № 7. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2168>.
4. Чмир О.С. Системний підхід до прогнозування розвитку регіонів / О.С. Чмир, Я.В. Хоменко // Університетські наукові записки. – 2008. – № 3. – С. 445-451.
5. Пархоменко Н.О. Характеристика економічних показників стабільного розвитку регіону (на прикладі Луганської області) / Н.О. Пархоменко // Бізнес-Інформ. – 2013. – № 4. – С. 117-121.
6. Паршин Ю.І. Оцінка регіонального розвитку за комплексною системою показників / Ю.І. Паршин // Економіка і регіон. – 2013. – № 4 (41). – С. 22-27.
7. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2015. – 204 с.
8. Статистичний збірник «Регіони України» / ред. О.Г. Осауленко. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – Ч. 1. – 290 с.
9. Україна у цифрах 2014 рік: статистичний збірник // За редакцією І.М. Жук. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 239 с.

UDC 332.142

Iefanova T.I.
Post-graduate Student
Dnipropetrovsk National University named after Oles Gonchar

FORMING OF INTRAREGIONAL DIFFERENTIATION: PROBLEMS AND PROSPECTS

The article identified and studied economic disparities in Dnipropetrovsk region. The main financial indicators of regional development – GRP per capita and per capita income. Approbation took place at the approach of regions of Dnipropetrovsk region and confirmed the effectiveness of mathematical modeling. The necessity regulation of economic development was proved.

Keywords: region, regional development, disparities, regional differentiation, regional development strategy.

Єфанова Т.І. ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОРЕГІОНАЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

У статті визначено та досліджено економічні диспропорції розвитку Дніпропетровського регіону. Виділено основні фінансові показники регіонального розвитку – ВРП на душу населення та доход на душу населення. Апробація підходу відбувалася на діяльності районів Дніпропетровського регіону і підтвердила ефективність методів математичного моделювання. Обґрунтовано необхідність регулювання процесів економічного розвитку регіонів.

Ключові слова: регіон, регіональний розвиток, диспропорції, регіональна диференціація, стратегія розвитку регіону.

Ефанова Т.И. ФОРМИРОВАНИЕ ВНУТРИРЕГИОНАЛЬНОЙ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

В статье определены и исследованы экономические диспропорции развития Днепропетровского региона. Выделены основные финансовые показатели регионального развития – ВРП на душу населения и доход на душу населения. Апробация подхода происходила на деятельности районов Днепропетровского региона и подтвердила эффективность методов математического моделирования. Обоснована необходимость регулирования процессов экономического развития регионов.

Ключевые слова: регион, региональное развитие, диспропорции, региональная дифференциация, стратегия развития региона.

Statement of the problem. At the present time not only in Ukraine but in the world there is increasing interest in the development of evidence-based strategies for the development of certain areas and regions. Transformation processes related to political and economic change in the course of Ukraine creates a different effect on the development of Ukrainian regions. Some regions have mobilized their potential and gradually adapt to the realities of the present and developing in difficult economic conditions economic development

of Ukraine, while others remained in a state of deep economic stagnation.

We confirm that in recent years there has been uneven regional growth, which creates a number of problems for the state namely:

- slower economic growth, because of the need to direct the resources of regional equalization, not to improve the conditions of development;
- increasing social displeasure;
- strengthening disintegration processes.